

یادداشت مترجم:

کتابی که در دست دارید ترجمه ای ست از يك رسالهء تحقیقی تحت عنوان «سلمان رشدی و حقیقة الأدب» نوشتهء دکتر صادق جلال العظم که ابتدا در يك نشریهء تئوریک انتقادی به نام «الناقد» و سپس همراه با چند نوشتهء دیگر از مؤلف، در نقد برخی از آراء فرهنگی و سیاسی چند تن از روشنفکران برجستهء عرب مانند ادوارد سعید و ادونیس و دیگران، مجموعاً تحت عنوان «ذهنية التحريم، سلمان رشدی و حقیقة الادب» [ذهنیت تکفیر. سلمان رشدی و حقیقت در ادبیات] در سال ۱۹۹۲ توسط انتشارات «ریاض الریس» به زبان عربی در لندن چاپ شده است.

برخورد تعصب آمیزی که با رمان «آیات شیطانی» صورت گرفته و پیامدهای آن، که یادآور تعصبات دورهء تفتیش عقاید در قرون وسطی است، دفاع از اصل آزادی اندیشه و بیان را به صورت مسأله ای انسانی و جهانی درآورده است. مترجم را عقیده بر این است که آزادی مطلق هنرمند در آفرینش اثر هنری دارای چنان اهمیتی ست که حتی اگر کسی نگاه و سبک هنرمند را توهین به خود، عزیزان و «مقدسات»، از هر نوع که باشند، تلقی کند نمی تواند آن را بهانه ای برای خاموش کردن صدای هنرمند قرار دهد؛ زیرا سانسور مفاسدی در جامعه و در تاریخ تکامل انسانی به بار می آورد که با هیچ خطری در نوع خود قابل مقایسه نیست. نوشتهء دکتر صادق جلال العظم با شکافتن ابعاد گوناگونی از رمان «آیات شیطانی» و جنجالی که بر سر آن به پا شده، راه را برای تفکر و تأمل در این باره می گشاید و خواننده را برای داوری در باره رمان سلمان رشدی و واکنش های مثبت و منفی پیرامون آن و به ویژه دفاع از حق نویسنده و هنرمند در آفرینش اثر ادبی یاری می دهد. از این رو آشنا کردن خوانندهء فارسی زبان با این اثر از ضرورت و اهمیت تام برخوردار است.

چاپ دوم کتاب از سوی «مركز الأبحاث و الدراسات الاشتراكية في العالم العربي» در سال ۱۹۹۴ در قبرس انجام شده و ضمیمه ای دارد در حدود ۲۰۰ صفحه که طی آن ۱۶ تن از نویسندگان عرب از گرایش های مختلف فکری به نقد، رد یا تأیید مطالب کتاب پرداخته اند. نویسنده با سپاس از ناقدان، نقدها را یکجا

به کتاب افزوده و بدون پاسخی از جانب خود، در اختیار خوانندگان گذارده است تا خود داوری کنند. از آنجا که خوانندگان ما با آراء و جایگاه آن نویسندگان آشنایی نداشتند و نیز برای خودداری از طولانی شدن صفحات، لزومی به آوردن ترجمهء ضمیمه ندیدیم.

صادق جلال العظم اهل سوریه و استاد فلسفه در دانشگاه دمشق است که در دانشگاه اردن و دانشگاه آمریکایی بیروت نیز تدریس کرده، چنانکه در برخی از دانشگاه های اروپا و آمریکا نیز به عنوان استاد مهمان تدریس می کند. از وی تا کنون، از جمله کتاب های زیر منتشر شده است:

- **نقد اندیشهء دینی** (نقد الفكر الديني)، دارالطليعة، بیروت، مارس ۱۹۸۸، چاپ ششم؛ (محاكمهء وی در بیروت، در پی انتشار چاپ اول این کتاب در سال ۱۹۶۹، خود حادثه فرهنگی و اجتماعی مهمی بود)؛

- **سه گفتگوی فلسفی: در دفاع از ماتریالیسم و تاریخ** (ثلاث محاورات فلسفية: دفاعاً عن المادية و التاريخ)، دارالفکر الجدید، بیروت ۱۹۹۰؛

- **انتقاد از خود پس از شکست** (النقد الذاتي بعد الهزيمة)؛

- **تأثیر انقلاب فرانسه** (اثر الثورة الفرنسية)؛

- **مطالعاتی در فلسفهء مدرن غرب** (دراسات في الفلسفة الغربية الحديثة)؛

- **در بارهء عشق و عشق افلاطونی** (في الحب و الحب العذري)؛

- **انتقاد از تفکر جنبش مقاومت فلسطین** (نقد الفكر المقاوم)؛

نگارش مقالات در مطبوعات خارجی از جمله لوموند دیپلوماتیک و شرکت در مناظره ای تلویزیونی در برابر یکی از مجتهدین بنیادگرا، در سال ۹۸، و دفاعی که از لائیسیتیه و حکومت عرفی داشته وی را به عنوان روشنفکری هشیار، متعهد و جسور به همگان شناسانده است.

برای آشنایی کلی با افکار نویسنده می توان نگاه کرد به: «تجدد خواهی چپ و بنیادگرایی اسلامی»، مصاحبهء مفصل وی با **کنکاش**، دفتر پنجم، پاییز ۱۳۶۸، چاپ آمریکا، ص ۱۱۷ و بعد.

* * *

در ترجمهء آیات قرآن، به چند منبع، به ویژه ترجمهء بهاء الدین خرمشاهی، مراجعه شده. شمارهء آیه ها و سوره ها هم منطبق است با کشف الآيات معتبر «المعجم المفهرس لألفاظ القرآن الکریم» تألیف محمد فؤاد عبدالباقي، چاپ قاهره.

دیگر اینکه تمام کروش‌ها که در متن یا پاورقی آمده از مترجم است. گفتنی است که در آغاز، به راهنمایی استاد محترم ناصر پاکدامن بود که این کتاب را خواندم و منتخبی از ترجمه اش، در حدود ۲۰ صفحه، در گاهنامه چشم انداز، شماره ۱۵، پائیز ۱۳۷۴، منتشر شد که موجب تشکر است. همچنین مترجم خود را مدیون دوستانی گرانقدر به ویژه رضا ناصحی و حبیب ساعی می‌داند که متن فارسی را پیش از چاپ خوانده و برای روان تر شدن ترجمه پیشنهاد‌های سودمند داده‌اند.

ازمسئولین محترم انتشارات سنبله - هامبورگ و کارکنان آن نیز که چاپ و نشر این کتاب را بر عهده گرفته‌اند صمیمانه ممنونم.

نوامبر ۱۹۹۹ - تراپ حق شناس